

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд
на проф. д-р Мария Кирилова Баева
на тема:

КОНСТРУКТИВНИ ТЕХНОЛОГИИ ЗА ИНОВАТИВНО ПРИБИЩАВАЩО ПЕДАГОГИЧЕСКО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ

в област на висше образование 1. Педагогически науки,
професионално направление 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика),
научна специалност: Теория на възпитанието и дидактика

Представен е за становище коректно организиран комплект от материали: дисертационен труд, приложения, автореферат, публикации. Всички условия и изисквания за придобиване на научната степен „доктор на науките” са спазени, съгласно ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му и Правилника за развитие на академичния състав на СУ „Кл.Охридски”.

Предложеният за защита дисертационен труд за присъждане на научната степен „доктор на науките“ не повтаря темата и съдържанието на представения за придобиване на образователна и научна степен "доктор".

Данни за автора

Проф. Мария Баева е автор на над 128 заглавия. Научен ръководител е на четирима успешно защитили докторанти, на над 500 дипломни разработки на бакалаври и магистри. Този списък е продължен с различните други изяви – участие в проекти, презентации на международни форуми, участия в конференции, рецензии на книги, цитирания и др. Публикациите са разпределени както следва: 3 монографии, 5 учебника – самостоятелно и в съавторство, 10 студии, 34 статии в периодичния печат и доклади в тематични сборници – всички рецензирани, над 12 проекта по темата като ръководител, финансирани от „Научни изследвания“ при СУ “Св. Кл. Охридски“, както и други проекти, финансирани от МОН, също тематично обвързани с проблема, рецензии на докторати и т.н.

Значителна част от приложно-научното творчество на проф. М. Баева е свързано с проблематиката на дисертационната разработка и включва учебната документация и осигуряването на педагогическия процес в детската градина. Тя е автор и съавтор на 51 книги от областта на учебно-помощната и методическа литература – програми за образователното развитие в предучилищната група, книги за учителя, книги за родителя, книги за детето, помагала и др.

Представянето ѝ в международни и научни форуми я утвърждават като университетски преподавател с позиции сред педагогическата общност.

Актуалност на проблема

Дисертацията е ориентирана към изключително важен и значим за педагогическата теория и практика проблем. Приобщаващото образование като социално-педагогическо изследователско поле е трудна, комплексна, многопосочна дейност, изискваща подготовка, опит, нагласа и мотивация, каквито авторката несъмнено притежава.

В структурно-композиционен план дисертацията обхваща увод, три глави, изводи, заключение, научни приноси, списък на използваната литература, приложения. Като логически конструкти те представят изследването в неговото сложно функционално единство, практико-приложни аспекти, етапи, емпирични резултати и интерпретации по темата.

Разработването на дисертационния труд е продукт на дългогодишно проучване, концентрирано в три основни смислови центъра: 1) изследване функциите на конструктивната дейност в педагогическата практика за изграждане на адекватна на технологичните реалности познавателна компетентност; 2) изследване на социална компетентност; 3) изучаване на диагностичните, корекционните и развиващите функции на конструктивната дейност при работа в приобщаваща среда.

В дисертационния труд са представени етапи на проучвания, които анализират, обобщават и интерпретират на ново равнище години изследователски постижения. Конструктивната дейност в детството се разглежда в развитие, като се диференцират основно познавателната и социалната компетентност, анализират се потенциалите за корективност и диагностичност.

В изследователския фокус авторката търси развиващия ефект, технически и изразителен аспект на детската конструкция, материално-пресъздаващото в структурирането, конструктивно-техническото като начин на изразяване и т. н. Обобщено представени са резултатите, свързани с конструирането като средство за обучение и за изразяване на децата, като естествена среда и като игрови метод - изведени като **първо изследователско равнище**. Основен научен интерес за М. Баева е проблемът за познавателните стойности на конструктивно-игровите и художествените дейности в детството. В дисертационния труд се приема, че педагогическата и образователната стойност на физическото и духовното обкръжение (на предметно-технологичната среда) на детето не се измерва според качеството на материалните му елементи. Стъпва се на основополагащи теории за развитие на детето, пречупени през призмата на автора в експериментални серии на изследване и теоретичната им интерпретация за поведението на детето в онтогенетичен план. Може да се каже, че изложението в първа глава води към задълбочено аналитично и сравнително проучване, което има потенциал от гледна точка на разнообразието на психолого-педагогически стратегии за развитие и обучение. Тези концептуални постановки са подкрепени с важни и в много отношения преплитачи се теории за развитието. Това е анализът на разнообразните основополагащи стратегии и съпоставянето им, което наистина има значимост при структуриране на образователна практика в предучилищна възраст по посока развитие на детето и подготовка за училищно обучение.

Друго основно научно равнище, изведено като **второ изследователско** за М. Баева е проблемът за социализацията на децата в реалностите на настоящата среда с нейните особености и специфика. Авторката извежда конструктивно-игровата дейност като необходимо условие за структуриране и усъвършенстване на социалната компетентност в периода на детството за осигуряване на своевременната и адекватна адаптация, индивидуализация и интеграция на детето в неговата социална среда.

На **трето изследователско равнище** Баева застъпва позиция, че конструирането като среда, дейност, метод осигурява богата палитра от възможности за активизиране и психолого-педагогическа иновационна активност при осъществяването на корекционни процедури в съответствие с

индивидуалните потребности, интереси и ориентации в ситуации на когнитивни, физиологични и физически дефицити в детството (СОП, СОТ и др.).

Конструирането като процес, среда, средство синхронизира адекватно с манипулативния, негледно-образния, действия и схематичен начин за възприемане на знания за света и социалността в него. Дава отлична основа за интерактивност в организирания образователен процес, което е изведено и в дисертационния труд.

Обобщение

Приносните постижения на кандидата могат да се обобщат като:

Цялостен цикъл на интерпретация на проблемите на конструирането в детството като възможности за действена основа за развитие, както диагностика и корекция.

Застъпничество и анализ на актуални за съвременото теоретични позиции и практически предложения, свързани с тенденциите на изграждане на приобщаваща система на образование още от предучилищния период на детството.

Цялостна концептуална теоретична и практическа система за възпитание и образование в детството, както и насоки за работа с учителите, изведена като набори от методическа литература за работа в условията на детската група/клас, както и за индивидуална работа.

Цялостното обобщаване на постиженията на проф. Мария Баева е отразено в приносите. Те се характеризират с достоверност и коректност.

Автореферат

Авторефератът е коректно разработен и представя в синтезиран, обобщен вид характеристиките и съдържанието на проведеното изследване, следва неговата логика, отразява обективно теоретичните, методическите, експерименталните и практико-приложните аспекти по проблема.

Публикации

Депозираните публикации са подчинени на темата и имат определен принос относно популяризирането на емпиричната процедура, резултати и изводи на изследването, както и приложението им в аналогични и нови условия.

Забелязаните цитирания са потвърждение за значимостта на проблематиката.

Препоръки за използване на дисертационния труд

Основните препоръки могат да се обобщят в следното: да се мултиплицира практическата характеристика на дисертационния труд и да се обяви в публичното пространство като помагало в полза на работещите в приобщаващи групи, центрове, клубове в детски градини/училища; да се онагледят процеса на диагностика, корекция в помощ на практиката.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният дисертационен труд е доказателство за детайлно познаване на изследвания проблем, за наличие на изследователска култура и коректност при изложението на данните, способност за доказване на научни хипотези, анализи и обобщения.

В резултат на изведените научни постижения на проф. д-р Мария Баева като утвърдена в педагогическата общност колега със собствени позиции и отношение към педагогическата реалност, както и като автор, преподавател, практик, който работи активно за квалификацията на предучилищните педагози убедено ще гласувам с положителен вот присъждането ѝ на научната степен „доктор на науките” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика).

14.02.2019 г.

Изготвил становището:

.....
(проф. д-р Розалия Кузманова-Карталова)